

Pamokos medžiaga

Šiandienos pamoką pradėsime nuo dëlionës. Atsidarę pirmąjį voką ir sudëlioję dëlionę sužinosite apie ką šiandieną mokysimës. Taigi, paveikslëlyje matote varpą, kur mes galime girdëti varpus? Kaip manote, kokią funkciją varpai atliko seniau? O šiais laikais?

Papildymui:

- Varpai buvo naudojami šaukti žmones į pamaldas ar kitas religines ceremonijas. Jie buvo laikomi sakraliniais objektais, kurie ne tik pranešdavo laiką, bet ir turėjo apsauginę reikšmę, pavyzdžiui, saugoti nuo blogio dvasių ar nelaimių.
- Varpai buvo pagrindinis būdas pranešti apie dienos laiką, ypač tose vietovëse, kur žmonës neturėjo laikrodžių. Jie skambėjo tam tikrais intervalais, žymëdami, kada dirbti, melstis ar ilsëtis.
- Varpai buvo naudojami kaip aliarmo sistema, įspëjant bendruomenę apie artëjančius pavojus, tokius kaip priešų puolimas, gaisras ar stichinės nelaimës.
- Jie skambėjo svarbių įvykių proga – skelbiant vestuves, gimimus, mirtis ar kitus reikšmingus įvykius.

Na, o šiandien pamokoje susipažįstame su kariljonu. Gal kas nors iš jūsų žino kas tai? Kaip manote, kur galëtume išgirsti kariljono muzikos Vilniuje? Sudëlioniokite antrą dëlionę ir pamatysite kaip atrodo dalis kariljono.

Kariljonas – tai stacionarus muzikos instrumentas, sudarytas iš daugybės varpų, kuriais grojama naudojant specialią klaviatūrą ar pedalus. Šis instrumentas dažniausiai yra įrengtas bažnyčių, varpinių ar miesto bokštų viduje. Kariljonų istorija siekia viduramžius. Pirmiausia jie suklestėjo Europoje, ypač Nyderlanduose, Belgijoje ir Prancūzijoje.

Pats terminas „kariljonas“ kilo iš prancūziško žodžio *carillon*, kuris reiškia varpų melodiją. Ši tradicija prasidėjo nuo paprastų varpų rinkinių, naudojamų religinėms apeigoms ar laikui pranešti, tačiau laikui bëgant šie instrumentai tapo sudëtingesni, leisdami atlikti melodijas. Modernūs kariljonai paprastai turi nuo 23 iki daugiau nei 70 varpų, kurių kiekvienas atlieka skirtingą natą. Šie muzikos instrumentai išsiskiria ir didžiuliu svoriu - vienu metu gali skambėti ir 3,5 tonos, ir 7 kg sveriantis varpas.

Kariljono tradicijos klestëjimo laikotarpiu, XVI–XVIII amžiuje, garsiausi kariljonų gamintojai veikë Belgijoje. Šie instrumentai tapo ne tik muzikos simboliu, bet ir miesto bendruomenës dvasios dalimi. Dažnai kariljonai būdavo naudojami perduoti žinias ar groti įvairias melodijas šventëms ar svarbiems įvykiams pažymėti. Skaičiuojama, kad visuose pasaulio žemynuose yra per 600 kariljonų. Daugiausia jų – Belgijoje, Nyderlanduose, Prancūzijoje ir Vokietijoje.

Šiandien kariljonų muzika yra vertinama kaip UNESCO nematerialiojo paveldo dalis, o šio meno meistrai (kariljonistai) reguliariai rengia koncertus. Pavyzdžiui, Lietuvos Kauno Vytauto Didžiojo karo muziejaus bokšte yra vienas seniausių ir garsiausių kariljonų Baltijos šalyse, grojantis unikalius lietuviškos muzikos akordus.

Lietuvoje yra keletas kariljonų. Juos galima išgirsti Klaipėdoje, Kaune, Gelgaudiškyje, Šakiuose ir 2 Vilniuje - vieno iš jų vietą pamatysite sudėlioję trečiąją dėlionę.

Taigi, šis kariljonas yra įrengtas Šv. Apaštalo Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje, šalia kurios ir esame, keliaukime arčiau. 61 varpo Šv. Jokūbo kariljonas – tai didysis koncertinis 5 oktavų kariljonas – didžiausias ir moderniausias ne tik Lietuvoje, bet ir visame Baltijos šalių regione. Dalis kariljono varpų turi vardus, kurie įamžina Dominikonų ordino istoriją. Šv. Dominykas – ordino įkūrėjui, Šv. Jurgis – bažnyčios ir vienuolyno fundatoriui, Šv. Kristoforas – Vilniaus miestui, Šv. Jonas – ordino atkūrėjui br. Jonui D. Grigaičiui, Šv. Pilypas ir šv. Jokūbas – bažnyčios titului ir kiti vardai. Didžiausias varpas – Lukiškių Dievo Motina – sveria 3360 kg, mažiausias – 8 kg. Šiandieną išgirsime kaip skamba minėtas instrumentas, netrukus sulauksime 13 valandą skambančios kariljono muzikos.

Klausimai diskusijai: Ar atpažinote šią melodiją? Kaip jums patiko šio instrumento skambesys, kaip jį apibūdintumėte? Kaip manote, kodėl svarbu išsaugoti ir puoselėti tokius kultūros paveldus kaip kariljonas?

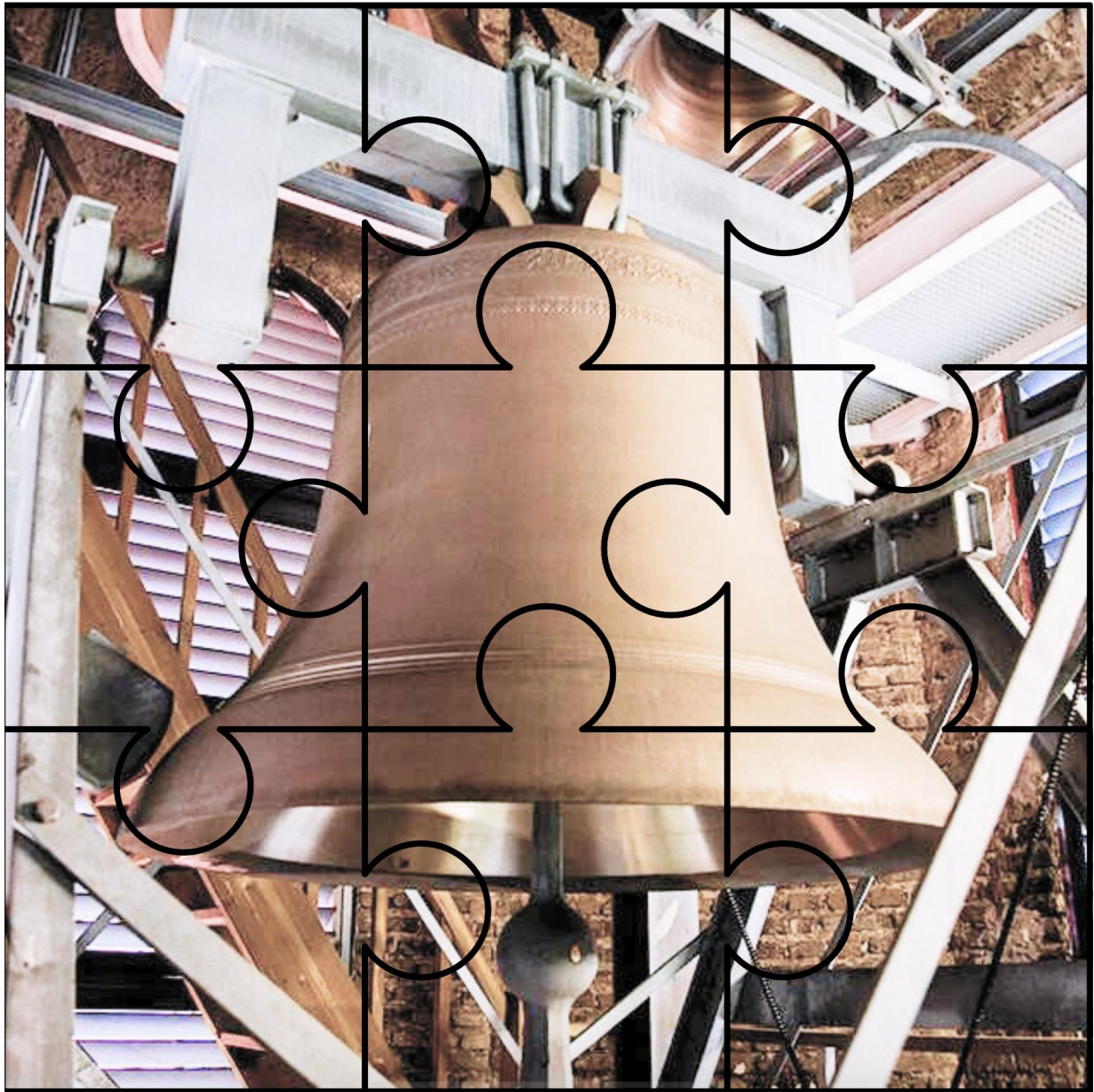
Refleksijai pakelkite:

Nykštį aukštyn, jei labai patiko pamoka.

Smilių, jei liko neaiškumų.

Mažąjį pirštą, jei norėtumėte panašios pamokos.

Pirma dëlionè

Antra dèlionè

Trečia dëlionë

